

Biografie van David de Gorter

Een Flora van Nederland samenstellen is een enorm karwei. Dat gold des te sterker in de tijd dat de infrastructuur gebrekkig was en de plantenliefhebber er te voet, per trek-schuit of koets en wellicht te paard op uittrok. De eerste die zo'n werk op zijn naam schreef was David de Gorter (1717-1783), opgeleid als medicus, maar met een grote passie voor de wilde flora. Over twee jaar is het drie eeuwen geleden dat hij in Enkhuizen ter wereld kwam. Guust de Vries schreef een boek¹⁾ over het leven en werk van David de Gorter.

Niet alleen de Flora's van De Gorter krijgen in de biografie de aandacht, ook zijn afkomst en gezin, herbarium, correspondentie met Linnaeus, relatie met tijdgenoten, levensbeschouwing en wederzijdigheden in de diverse woonplaatsen komen aan de orde. Kortom, een boeiend leven ontvouwt zich waarin veel hedendaagse floristen, hoe groot de tijdsafstand ook is, zich zullen herkennen. In deze bijdrage een samenvatting.

Biografie

In de tijd dat De Gorter hoogleraar aan de Gelderse Academie in Harderwijk was, gaf hij zijn eerste Flora uit, de regionale Flora Gelro-Zutphanica (1745), met ruim 600 soorten, geordend volgens het kunstmatige stelsel van Linnaeus. Deze Flora, evenals alle volgende gesteld in het Latijn, verscheen vóór Species plantarum van Linnaeus (1753) dat richtinggevend werd voor de naamgeving.

Na een verblijf van zeven jaar in Sint-Petersburg als lijfarts van tsarina Elisabeth, waar De Gorter op basis van een Russisch manus-



Een klein deel van het herbarium van David de Gorter is bewaard gebleven en na een omzwerving in het Nationaal Herbarium Nederland terecht gekomen. Deze afbeelding toont een exemplaar van Verbrem (foto Guust de Vries).

cript de Flora Ingrica samenstelt, vestigt hij zich met zijn gezin in Wijk bij Duurstede. Daar verschijnt van zijn hand de Flora Belgica (1767), betrekking hebbend op ongeveer het huidige Nederland. Het boekwerk vermeldt ruim 1.100 soorten en de auteur gebruikt voor het eerst in ons land de binominale nomenclatuur. De verhuizing naar Zutphen had ongetwijfeld te maken met de vriendschappelijke betrekkingen met baron Van Rouwen- oort van landgoed de Ulenpas bij Hoog-Keppel, een gepassioneerde plantenliefhebber met een grote plantentuin. Hier ziet de Flora VII Provinciarum (1781) het licht, met 1.111 taxa. Deze betreft, zoals de naam al aangeeft, niet de hele Republiek, maar beperkt zich tot de Zeven Provinciën, zeg maar de noordelijke Nederlanden, inclusief Zeeland. Het is vooral deze Flora die grondlegend zou worden voor de Nederlandse floristiek. De regionale Flora Zutphanica (1781), ten slotte, is nog steeds interessant vergelijkingsmateriaal



Enig bekende prent van David de Gorter gegraveerd door de prentmaker Jacob Houbraken naar een verloren gegaan schilderij van de Zutphense schilder Johan Antonie Kaldenbach (foto Rijksmuseum Amsterdam).

voor de flora van zijn toenmalige woonomgeving. De Gorter moet de laatste jaren van zijn leven hard gewerkt hebben, want in Zutphen verschijnt, kort voor zijn overlijden in 1783, ook nog zijn Leer der Plantkunde, waarin de zoektocht naar de ordening van het plantenrijk centraal staat. Dat hij voor dit werk de moedertaal hanteert mag worden uitgelegd als een uitvloeisel van de Verlichting, de achttiende- eeuwse beweging die erop uit was kennis onder een breed publiek te verspreiden.

Tekst: Guust de Vries

(augustinedevries@gmail.com)

¹⁾ Guust de Vries, Leven en werk van David de Gorter, vader van de Nederlandse floristiek. Boekenbent Barneveld 2015, 108 pp. full-colour geïllustreerd, paperback. Te bestellen bij de auteur (augustinedevries@gmail.com) of de webwinkel van de uitgeverij (www.boekenbent.com > webshop > geschiedenis), prijs € 19